

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Koningsgetuigenis

Ik, Jezus, heb mijn engel gezonden, om ulieden dit te betuigen voor de gemeenten. Ik ben de wortel en het geslacht van David, de blinkende morgenster.

Openb. 22 : 16.

De schoonheid van de Koninklijke bruid, de luister van de Koningsstad, de levenskrachten van de Koningshof, deze drie zijn typerend voor de kerk, de gemeente des Heren. Het is onbegrijpelijk, maar wáár.

Is het wel wáár? Wat zien we er van? Waar vertoont zich die pracht en die kracht? Het schijnt te mooi om waar te zijn.

Moet dan toch Openb. 22 gelezen worden als een toekomstbeeld, waaraan de werkelijkheid nú niet beantwoorden kan?

Die vraag dringt zich op met nog groter kracht als we letten op de beschrijving die het boek Openbaring van de kerk in deze tijd.

Zeven gemeenten fungeren als vertegenwoordigers van de kerk toén en in alle eeuwen. Slechts twee van de zeven krijgen geen bestraffing, de gemeente van Smyrna en die van Philadelphia.

Maar de eerstgenoemde leeft in verdrukking en armoede en haar wordt gezegd, dat het nóg zwaarder zal worden (Openb. 2 : 10). De andere krijgt eveneens te doen met de synagoge des satans en wordt gewaarschuwd voor de ure der verzoeking, die over de gehele wereld komen zal (Openb. 3 : 9, 10). De overige vijf zijn geheel of gedeeltelijk te laken, zó zeer, dat drie ervan met ondergang worden bedreigd (Openb. 2 : 5; 3 : 3, 16). Zo is de werkelijkheid toén en nú!

Daarmee is evenwel niet alles gezegd. Er is een andere werkelijkheid, die alleen te zien is door het geloof. Wij zien Jezus, met heerlijkheid en eer gekroond. En van de kerk is geen verstandig woord te zeggen zonder dat we spreken van Hem, die Zijn gemeente vergadert, beschermt en onderhoudt.

De schoonheid van de bruid is er óm en dóór den Bruidegom; de heerlijkheid van de stad is er óm en dóór de tempel en het licht van God en het Lam; de levenskrachten in de hof ontspringen uit den troon, nu het Lam daar een plaats heeft gekregen. Al de heerlijkheid der kerk is in Hem.

Hij is het, die getuigt voor de gemeenten. En Hij is de getrouwe Getuige (Openb. 1 : 5), wiens woord waarachtig is.

Jezus, dat is: Jahwe is heil. Jahwe, de aanwezige, de werkende God, Hij is in Zijn Zoon tot heil geworden, Hij doet het komen, Hij schenkt Zijn volk al die glorie waarvan de laatste bladzijden der Schrift gewagen. Hij schenkt dat nú, zó zeker als Jezus nú de Zaligmaker is.

Want getuigen is niet alleen maar zéggen, het is ook dóen. Getuigen, dat is naast iemand gaan staan, zijn partij kiezen, hulp verlenen (zie b.v. Hand. 14 : 3, 17; 15 : 18; Hebr. 2 : 4). Jezus heeft Zijn engel gezonden, gelijk God Zijn engel gezonden heeft om Israël te beveiligen en te geleiden (Ex. 23 : 20). Hij neemt het op voor de gemeen-

ten en deelt hun Zijn heerlijkheid mee. Dát is de werkelijkheid.

De kerk leeft bij het getuigenis van de grote Koning, die de wortel en het geslacht van David is, de blinkende morgenster.

David, de man naar Gods hart, door wien de HERE zelf Zijn zegenende heerschappij heeft uitgeoefend over Israël, hij is het type van de koning, die zijn volk groot maakt en het verheft boven alle volken. Hij is het, die het volk rust gegeven heeft van al zijn vijanden. Hij is de enige die in Matth. 1 de koningstitel krijgt, omdat hij de koning bij uitstek is en allen die hem opvolgen hun macht en heerlijkheid van hem ontvangen. Al het goede dat de HERE aan Israël, en inzonderheid aan Jeruzalem heeft gedaan, heeft Hij gegeven terwille van David (1 Kon. 8 : 66; 11 : 36; 15 : 4; 2 Kon. 19 : 34; Jes. 55 : 3).

Maar David is niets zonder Jezus, Davids Zoon en Heer. Hij is de wortel van David. Uit Hem is David opgekomen, door Hem is David gedragen, aan Hem ontleende David zijn kroon en troon. En alle zegeningen van David zijn er terwille van en dóór Zijn Zoon (Hand. 14 : 34). Jezus, de grote Koning, de blinkende morgenster.

Sterren noemden zich de Oosterse vorsten. Door hen scheen het licht in de duisternis van de nacht, naar zij beweerden. Ja, met hun verschijning zou de grote dageraad aan-

breken (vgl. Jes. 14 : 12). Dat is de leugenprofetie van de valse getuigen, waardoor velen zich laten verleiden.

De ware morgenster is Hij, Wiens licht Bileam reeds zag opgaan (Num. 24 : 17). Zijn komst is het aanbreken van de grote dag. Zijn blinkende pracht doet het licht van alle sterren verbleken.

Hij getuigt voor Zijn gemeenten. Hij bewerkt en schenkt metterdaad al wat beloofd is. Hij maakt Jeruzalem tot Zijn stad, de volmaakte in schoonheid, de vreugde der ganse aarde. Dat is de werkelijkheid, nú.

En als het niet gezien wordt, als wij die heerlijkheid niet vertonen, dan komt het omdat we niet waarlijk aan Hem zijn verbonden, dat we Zijn gaven wel aanvaardden, maar Hém niet en daarom niet anders kunnen dan de gaven misbruiken. We hebben deel aan den boom des levens en we wónen in de heilige stad. Maar als we Hém vergeten en naar Zijn getuigenis niet luisteren, dan zullen we zeker uit de hof en de stad gebannen worden (vs. 19).

Hij is de getrouwe Getuige. Zó noemt Hij zichzelf juist aan die gemeente, die niets van de bruidsschoonheid vertoont en wier bruidskleed bezoedeld is en die Hij daarom zal uitspuwen (Openb. 3 : 14, 16, 18). Ook dit woord is waarachtig. Als wij ons niet bekeren en Zijn heerlijkheid gaan vertonen, dan zal de schande van onze naaktheid zichtbaar worden, gelijk reeds heden het geval is.

Utrecht.

W. G. V.

Het beleg en ontzet van Leiden in 1574

(VI)

5. Het ontzet op gang

De ziekte van de Prins stagneerde in augustus de voorbereiding van het ontzet. Tegen het einde van de maand kwam daarin verandering. Op 28 augustus bezocht de fiscaal Cornelis van Mierop de Prins in zijn logement te Rotterdam. Hij trof de Prins totaal verlaten in zijn ziekenkamer aan: toen hij hem vertelde dat Leiden nog steeds volhield, veerde Zijne Excellentie op. Het verhaal is niet gefantaseerd: Van Mierop had het Bor zelf verteld. De Prins nam enkele dagen later de zaak van het ontzet, "die door syn ziekte seer slappelyk was gevordert"⁴¹⁾ weer ter hand. Eind augustus ontbood Oranje uit Zeeland de admiraal Louis Boysot om met hem overleg te plegen. Deze kwam naar Rotterdam en daar werd het grote plan uitgedroefd. Het getuigde van Oranjes scherp strategisch inzicht in de situatie. Hij verkeerde in zekere zin in dezelfde positie als de geallieerden bij de invasie in Normandië. Zij konden hun militaire kracht concentreren op één punt en hadden bovendien het voordeel van het initiatief. De Duitsers daartegenover moesten hun troepen langs de ganse lange Atlantische kust opstellen. Zodoende kwamen de invasielegers nimmer tegenover de gehele Duitse militaire macht te staan. De Prins had in 1574 dezelfde voordelige positie. Valdez had zijn troepen over tal van schansen, forten en binnendijken verdeeld. De Prins beschikte over een vloot, waarmee hij zijn troepenmacht op één

punt aan land kon zetten. Hij kon bovendien het initiatief nemen dat te doen, waar het voor hem strategisch het beste uitkwam. Indien nodig kon hij het ook nog op een ander punt proberen. Dit voordeel woog op tegen het nadeel van de geringe troepenmacht, waarover hij beschikte. Tegenover Valdez' sterke Spaanse leger kon hij slechts enkele duizenden Franse en Waalse huursoldaten uit de garnizoenen in de Hollandse steden stellen. Buitendien was er één reserve, die nog mobilisabel was: de vlootstrijdkrachten uit de zeeuwse wateren. Oranje viel in de strijd om het ontzet op die laatste reserve terug, en met succes.

Het zeeuwse oorlogstoneel in die eerste jaren van de opstand krijgt over het algemeen niet de aandacht die het verdient. Wie evenwel een historicus als Van Meteren leest, komt onder de indruk van wat in die eerste jaren op de zeeuwse stromen is uitgevochten. Oranje begreep vanaf het begin, dat het een levensbelang voor de opstand was de handel in eigen handen te houden: daaruit werden voor een groot deel de militaire uitgaven gefinancierd. Dadelijk bij het begin was Walcheren voor de Prins gewonnen: Vlissingen en Veere verklaarden zich in de eerste maanden na april 1572 voor de Prins, zo ook Zierikzee. Middelburg had een sterk Spaans garnizoen onder Mondragon. Het viel na een hard beleg in februari 1574 in handen van de geuzenstrijdkrachten. Zodoende beheersten de Nassause vlootstrijdkrachten, zoals Van Meteren de vloot van de Prins noemde, de toegang tot Antwerpen. De Nederlanders beletten daardoor

de handel op de zuidelijke gewesten en behielden er zelf het voordeel van. Nog in mei 1574 versloeg Boysot een spaanse vloot in het gezicht van Antwerpen: Requesens sloeg vanaf een dijk de strijd gade en zag zijn schepen ondergaan. Julian Romero kwam druipend van water vlak bij Requesens aan land. Hard en wreed waren die zeegevechten, de zeeuwen waren telkens de spanjaarden in moed en bekwaamheid de baas. Door de val van Middelburg in februari en de nederlaag voor Antwerpen in mei, had Boysot de handen vrij om de Prins te hulp te komen. Zijn zware scheepsgeschut, zijn oorlogsvoorraden en bemanningen kon hij ter beschikking stellen. Zo werd het ontzet mogelijk.

Eind augustus, begin september gonsde het in de grote hollandse steden langs de rivieren van bedrijvigheid. Wie de resoluties van de Staten van Holland over deze tijd leest, staat te kijken van die energie die opeens ontplooid werd. Het watervolk werd gemobiliseerd. In "alder diligentie" kommandeerden de Staten uit Dordrecht 300 roeiers, uit Delft 400, uit Gouda 300, uit Rotterdam 300, uit Schiedam 100. Kon men die niet vinden onder de schippers en huislieden, dan uit de burgers. Niemand mocht zich absenteren op lijfstraffe bij verzuim. Als het er op aan kwam kon de strouwe staatsmachine van vroedschappen en Statenvergaderingen snel draaien. Uit Rotterdam en Schiedam werden telkens 50 pioniers gelicht "van schuppen ofte spaden voorzien zijnde". De ponten van kleinere plaatsen als Krimpen, Ouderkerk en andere werden voor het ontzet gerequireerd. Grote hoeveelheden meel en haring werden opgeslagen voor de uitgehongerde Leidse bevolking. Commissarissen van de Staten kregen opdracht uit alle zeebuizen en haringplaatsen te lichten zoveel als nodig was. Op de scheepswerven langs de grote rivieren werd dag en nacht gewerkt aan de uitrusting van 200 platboomde vaartuigen, plempen genoemd, om de troepen voor het ontzet te transporteren. Op de landingsvaartuigen plaatste men voorop een kanon, langzij zes basen, een minder zwaar geschut. Deze landingsvaartuigen werden geroeid door 16 roeiers en galeien genoemd.

Op 1 september⁴²⁾ keken de Rotterdammers hun ogen uit. Vanuit de Maas liepen zeven zware kromstevens uit Zeeland de havens binnen. Op de dekken wemelde het van bootsvolk: 800 bootsgezellen zond Boysot op deze schepen en bijna al het zware geschut van Vlissingen. Een paar dagen later kwamen er opnieuw oorlogsschepen met het geschut van Veere en Zierikzee. Naast Boysot kommandeerden Adriaen Willemsz., admiraal van Zierikzee en Cornelisz. Claesz. als vice-admiraal de vloot. Met diep ontzag bekeken de Rotterdammers de matrozen en zeelui die nu aan de wal stapten. Ze hadden in de loop van de tijd wel veel sterke verhalen over deze mannen gehoord: nu zagen ze hen in levende lijve. Jan Fruytiers geeft van hen een ievendige beschrijving: hij had ze dan ook zelf gezien. Het waren de mannen, die in de donkere jaren tussen 1568 en 1572 buitengaats en in de jaren daarna op de zeeuwse wateren de zaak van de opstand hadden verdedigd. Sommigen droegen op hun mutsen zilveren halve manen met het opschrift: LIEVER TURCK DAN PAUS⁴³⁾. Fruytiers vertelde zijn lezers waarom: de Turk hield zijn beloften beter dan de Paus, diens tyrannie was erger. Schrikkelijk zagen die mannen er uit, vol littekenen, sommigen liepen op een houten stelt door het verlies van een been. Anderen misten een arm. Deze wilde, woeste en verbitterde geuzen, merkte Fruytiers op, werden vaak gecommandeerd door vrome officieren. Snel werden ze over de plempen en galeien verdeeld, het geschut op de landings- en transportvaartuigen gemonteerd. Uit de plaatse-lijke garnizoenen werden 1200 haakbuschutters (infanterie zouden wij zeggen of stormtroepen) op de vaartuigen ingescheept onder commando van kolonel La Garde (de fransen) en kolonel Noyelles (de walen). Bovendien gingen 200 nederlandse pioniers mee.

Er werd nu haast gemaakt. Het is boeiend te zien, hoe allerlei instanties met het ontzet meeleefden. We citeren boven enkele passages uit de brief van Bronckhorst op 1 september aan zijn vrouw. Zij zorgde dat het Hof van Holland in Delft een afschrift van die brief kreeg. Leiden zelf schreef eveneens aan het Hof, dat ieder uitsel nu gevaarlijk was. Zo vaardigde dit college op de derde september zijn leden de heren Van Nieuwbrug en Brederode met de griffier Ernst af naar Rotterdam om bij de Prins op spoed aan te dringen. Zij kwamen in de stad, toen de Statenvergadering juist uiteen was gegaan en de heren Staten naar hun logiezen gingen. Pauwel

Buys, de advocaat van Holland, weigerde er aan mee te werken, dat zij die dag opnieuw in vergadering bijeenkwamen. Hij was wat korzelig, had veel aan zijn hoofd. Die pottekijkers van het Hof kon hij blijkbaar slecht gebruiken. Hij beloofde de zaak de volgende dag aan de orde te stellen. De heren gingen nu naar de Prins. De "medicijn" van Zijne Excellentie liet hen niet bij zijn patiënt toe. Die was gelukkig aan de betterhand, zei hij, en het vernemen van "sulcke zwaricheyt" kon de koorts doen terugkeren. Vervolgens begaven de heren zich naar de Admiraliteit, die juist in vergadering bijeen was. Daar spraken ze af samen met de magistraat van Delft te overleggen hoe de Landscheiding, de grote binnendijk tussen Rijnland en Schie-land, zo spoedig mogelijk kon worden doorgestoken. Later op de dag spraken ze weer met Buys en met Mr. Pieter Wasteel, Raadsheren van de Prins, die hun adviseerden de dijk niet door te steken vóór de admiraal van Zeeland erin gekend was. Het resultaat van hun bemoeiingen was overleg diezelfde dag nog op het stadhuis te Delft hoe de kaden en binnenwegen konden worden doorgestoken. Er werd een plan uitgewerkt voor de doortocht van de vloot naar het Zoetermeerse meer, dat toen nog niet ingedijkt was. Of er ook gewerkt werd in die benarde dagen⁴⁴⁾!

In de avond van de tiende september was het zo ver. Een vloot, bestaande uit 16 galeien, en vele transportschepen, bemand met 350 soldaten onder La Garde en twee vendels hollandse pioniers voer uit de Rotte over het ondergelopen land naar een punt op de Landscheiding tussen Wilsveen en Zoetermeer. De soldaten sprongen zonder veel tegenstand aan land, de pioniers dolven een opening in de dijk en wierpen aan weerszijden schansen op. De vloot voer door de opening. Men had zich echter vergist in de gedachte thans via het Zoetermeerse meer een goed eind in de richting van Leiden te kunnen opvaren. Achter de Landscheiding liep, parallel, de Voorweg. Deze werd de twaalfde september bezet en doorgegraven: men liet tevens nog enkele vendels waalse en franse troepen uit Rotterdam aanvoeren. Er nóg was men er niet. Achter de Voorweg liep een andere binnendijk, de Groeneweg, die als laatste de toegang tot het meer versperde. Van de Voorweg liep slechts één behoorlijke vaart naar de Groeneweg, die weer via een brug toegang tot het meer gaf. Hier, op deze binnendijk, had Valdez een behoorlijke troepenmacht geconcentreerd. Drieduizend spaanse soldaten wachtten de ontzettingsvloot af, verschanst in boerderijen en hooibergen langs de dijk. De huizen aan weerszijden van de brug hadden de spanjaarden omgebouwd tot kleine forten.

Het zware scheepsgeschut moest er aan te pas komen. Geschutmeester Asseliers voerde uit Delft vier zware korenschepen aan en een ijsbreker, waarop de zware kanonnen waren gemonteerd. Verder kwam uit Delft een vervaarlijk schip, de zgn. ark van Delft, samengesteld uit twee aan elkaar verbonden korenschepen en voortbewogen door raderen, gedraaid door twaalf mannen. Op de zeventiende september opende het geschut een zware beschieting van de schansen en versterkingen aan weerszijden van de brug. Valdez schreef in een brief aan Requesens, de volgende dag, dat hij in zijn loopbaan nog maar één keer zo'n zware kanonnade had meegemaakt. Na de beschieting, aldus Valdez, landde de vijand zijn troepen op de dijk. Zijn soldaten dreven te terug naar de schepen. Helaas moest de spaanse bevelhebber mededelen, dat het wassende water achtervolging onmogelijk maakte. Hij was vol goede moed: zij hebben er zo van langs gehad, schreef hij naar Brussel, dat zij het niet weer zullen proberen. Bitter was hij gestemd jegens zijn vijand: "als zij volharden", zo besloot hij zijn verslag, "in hun hardnekkige rebellie, verdienen zij perse verdrongen te worden"⁴⁵⁾.

Intussen: het ontzet was lelijk vastgelopen. Het zware scheepsgeschut was niet in staat de spaanse blokkade van het Zoetermeerse meer in puin te schieten. Men overwoog naar links uit te wijken om via Leidsendam Leiden te bereiken. Daar lagen echter sterke spaanse schansen, zo verliepen enkele kostbare dagen met overleg. Op de negentiende september kwam Mr. Pieter Wasteel op de vloot. Hij was Raad nevens Zijne Excellentie (lid van het kernkabinet van de Prins) en dag en nacht in de weer voor het ontzet. Als pensionaris van Mechelen, in 1572 uit die stad verdreven, had hij zich met hart en ziel voor de zaak van de opstand ingezet. Hij had kostbare inlichtingen van inwoners van Zoetermeer en Benthuizen, die hem een andere route

wezen. De kolonel La Garde die een boeiend relaas van het ontzet heeft geschreven, vertelt ons hoe Wasteel adviseerde naar rechts uit te wijken, om Zoetermeer heen te varen en tussen die plaats en Zegwaard te proberen via de Zegwaardse weg op het Noordaase meer te komen, vlak ten Noorden van het Zoetermeerse meer. Om de spanjaarden te misleiden liet men de hoofdmacht bij de Landscheiding achter en voer met 8 galeien, bemand met 80 haakbuschutters en 60 pioniers naar de Zegwaardse weg. De spanjaarden, verrast, boden weinig tegenstand. Men doorgroef deze weg, wierp aan weerskanten van de bres schansen op en voer door de opening naar de Wallewetering, die naar het Noordaase meer leidde. De volgende morgen was de uit duitse troepen bestaande bezetting van Zoetermeer en Benthuizen op de vlucht geslagen. Op 21 september schreef Valdez bitter naar Brussel, dat hij Zoetermeer had ont-ruimd en zijn buitenste linie prijsgegeven. Hij had zich teruggetrokken naar Zoeterwoude, vlak onder Leiden. Twee dagen later schreef hij dat er een Noordwestenstorm woedde en zijn soldaten tot aan de knieën in het water stonden⁴⁶⁾. Er waren nu tien dagen verstreken sinds de landing op de Landscheiding en de vloot was een heel eind opgerukt. De schepen en troepen, die aanvankelijk bij de Landscheiding waren achtergebleven, voeren nu op naar het Noordaase meertje en daar lag nu de gehele vloot in slag-orde. Er lag nog ruim zes kilometer tussen de vloot en Leiden. Maar in de Weypoortse polder, die Leiden van het meer scheidde, zag La Garde de koeien nog rustig grazen. Door het zware geschut af te vuren gaf men acte de présence naar Leiden. Daar antwoordden de kanonnen als teken van begrip: verder kwam men niet. Het was voor beide partijen een onverdragelijke situatie. La Garde schrijft, dat de mannen van de vloot een onbedwingelijke lust hadden naar Leiden te gaan, maar rond het meer stond nauwelijks een voet water op het land en de galeien hadden anderhalf tot twee voet water nodig. Op 22 september arriveerden twee boden uit Leiden op de vloot. La Garde zag hoe ze zich uitgehongerd op het voedsel wierpen, dat de matrozen hun voorzetten⁴⁷⁾. Het was niet om aan te zien. Bijna een volle week lag de vloot werkeloos op het Noordaase meertje⁴⁷⁾. De wind draaide bovendien naar het oosten: het water zakte in plaats van te stijgen. Op 28 september kwam de Prins op de vloot. Het was stralend weer die dag: hij monsterde zijn mannen en zijn verschijning gaf hun nieuwe moed. De Prins hield krijgsraad met de admirals en de kolonels: kon men niet weer naar links afzwaaien om via Stompwijk in de Delftse Vliet te komen en zo naar Leiden opvaren? Daar zat een groot risico aan vanwege de sterke spaanse schansen.

(wordt vervolgd)

R. H. Bremmer

⁴¹⁾ Bor, fol. 550.

⁴²⁾ Er is een oude Rotterdamse kroniek ("Oude aengeteykende memoriën") van dr. N. Zas (1610-1643). Deze is gepubliceerd in **Leidsch Jaarboekje 1941**. Daarin wordt 1 september als datum genoemd waarop Boysot Rotterdams haven binnenvoer.

⁴³⁾ Op de tentoonstelling in 1824 waren er verschillende zulke halve manen te zien. Roemer vermeldt in de catalogus onder no. 150 er één, die in 1763 bij de Landscheiding werd opgebaggerd. Aan de ene kant stond: LIVER TURCK DAN PAUS, aan de andere kant ENDE SPITE LA MESSE, Roemer, blz. 217.

⁴⁴⁾ Het hoogst interessante verslag van de bevindingen der deputatie van het Hof die dag te Rotterdam in **Die Haghe**, 1924, blz. 438-441.

⁴⁵⁾ Brief van Valdez aan Requesens, 18-9-'74. Hij vergelijkt daarin de beschieting van de Groeneweg met de kanonnade van Ingoldstad: "Je n'ai jamais vu chose pareille". Het slot van de brief: "s'ils persévèrent dans leur rebellion obstinée, ils méritent bien d'être noyés", Gachard, III, p. 158, 159.

⁴⁶⁾ Brief van Valdez aan Requesens, 21-9-'74: de vijandelijke vaartuigen "passaient à la voile par les prairies": zeilden over de weilanden; idem 23-9-'74: "Sens gens ont de l'eau jusqu'à mi-jambe", Gachard, III, p. 161.

⁴⁷⁾ "Le lendemain voici arriver deux autres messagers, qui monstroyent bien au grand appetit qu'ils avoyent, et à les manger, quelle mauvaise chere on faisait en la ville", **Récit** etc., p. 21 in **Oude verhalen**.

^{47a)} Het Noordaase meertje, waar de vloot enige dagen lag, bestaat nog steeds. Het ligt in het verlengde van het reeds lang ingedijkte Zoetermeerse meer en is op iedere kaart van Zuid-Holland te vinden. Wanneer men bij het Noordaase meer staat, kan men in de verte het silhouet van Leiden nog zien liggen, vrijwel precies zoals de geuzen het zagen.

Het Evangelie van God voor de kerk in nood

te BERDE

(III)

Johannes heeft Jezus Christus gezien. En wat heeft Hij in Jezus Christus gezien? **Hoe** heeft hij Jezus Christus leren kennen?

Hij heeft Jezus Christus leren kennen als de Heiland die genezend zijn handen legde over ons leven. Hij heeft Jezus Christus leren kennen als de goede herder, die zijn leven gaf voor de schapen. Die alles verdroeg. Die alles op zich nam. Voor wie geen moeite te veel was, geen teleurstelling te groot. Hij heeft Jezus Christus leren kennen als een mens, die het verdroeg, uitgelachen te worden, bespot te worden, tegen-gewerkt te worden. Een mens, die miskend werd en verraden, over wie de grofste gemeenheid werd uitgegoten, die voor het vreselijkste lijden niet terugschrok, maar zich gaf, zich gaf, zich helemaal gaf. Want Hij wilde dit ene: ons **behouden**. Hij heeft Jezus Christus leren kennen als een mens, die liefhad tot het uiterste. Een mens, boordevol barmhartigheid, boordevol erbarmen. Een mens, die zeventig maal zeven maal vergaf, die als Hij gescholden werd niet terugschold en als Hij leed niet dreigde, die als Hij op de rechterwang geslagen werd zijn vijanden ook de andere wang toekeerde. Johannes heeft Jezus Christus leren kennen als een mens in wie de wil om zich te geven en de bereidheid tot het vreselijkste offer en het onbegrijpelijk geduld met de ellendigste mensen te zien en te tasten en te proeven was.

Zo heeft Johannes Jezus Christus leren kennen.

Ja, en dat wil zeggen: **zo** heeft hij **God** leren kennen. Want Jezus Christus, de eniggeboren Zoon van God, heeft hem duidelijk gemaakt, wie **God** is.

Zo weten wij het nu ook onontkoombaar duidelijk: God is **liefde**. Jezus gaf zich voor ons. Jezus leed voor ons. Jezus zocht ons. Ja, maar in dat alles was **God**. God was in Jezus Christus de wereld met zichzelf verzoenende.

In wat Jezus deed was **God**. Daarin was God helemaal. Daarin was God met heel zijn hart. Daarin was God met heel zijn wezen.

God is liefde. En wij weten het. Want zo heeft God het ons in Jezus Christus doen merken. In zijn eniggeboren Zoon strekte God zelf immers zijn handen naar ons uit. In Hem heeft God zelf zich immers over ons heengebogen en ons naar zich toetrokken.

En als we dat ontdekken, als we **God** ontdekken, dan staan we stom-verbaasd. Want we praten wel veel over God. Maar die God, over wie we zoveel praten en van wie we zoveel weten, is dat werkelijk de God, die we **kennen**? De God, die vlak bij ons is? De God, die zelf naar ons toe gekomen is? Of is dat een God, die ver is en ver blijft?

We praten wel over God. We praten zelfs veel over Gods liefde. Maar over Gods liefde praten, dat is nog niet: Gods liefde **zien**, Gods liefde **merken**, de warmte van Gods liefde **voelen**.

Een kind weet: mijn moeder houdt van me, mijn moeder geeft om me. Maar als moeder dat nooit laat **merken**, dan is het de vraag nog, of dat kind wel zo zeker is van haar liefde.

Maar als ze haar jochie naar zich toetrokt, haar arm om hem heen slaat, hem aankijkt en hem over zijn bol aait, — dan wordt haar kind het ineens werkelijk gewaar: mijn moeder houdt van me.

De God van Jezus Christus is niet een God over wie ons een heleboel verteld is, van wie we heel wat weten, en die ons — ondanks dat alles — toch ver blijft en vreemd. God heeft zijn Zoon mens doen worden. En deze Zoon, Jezus Christus, heeft het ons in levende lijve duidelijk gemaakt, wie God is. Dat heeft Hij ons laten merken. Hij heeft dat gedaan door ons lief te hebben tot het uiterste, door de dood voor ons, door de godverlatenheid voor ons. Hij heeft dat gedaan door te **verschijnen** aan ons, die gezeten waren in duisternis en schaduw des doods en zo onze dwalende voeten te richten op de weg van vrede. Zózeer was het Hem om ons begonnen. Zózeer was het God om ons begonnen.

En als we zó naar Jezus Christus zien, dan zeggen we: heus? Is God zó? Is God werkelijk zó?

Ja, zegt God dan. Kijk maar naar Hem. **Zo** ben Ik werkelijk. Zo vol erbarmen met uw nood. Zo vol bewogenheid met uw ellende. Zo onbegrijpelijk vol geduld. Kijk maar naar Jezus Christus. **Zo** klopt **mijn** hart voor u.

En kennen wij nu zo Jezus Christus? Kennen we Hem werkelijk?

Dan hebben we God in het hart gezien. En dan hebben we het tot onze onmetelijke verbazing ontdekt: God geeft om ons. God heeft in Jezus Christus zijn armen om ons heen geslagen. En Hij heeft ons met al onze narigheid, met ons boze hart en onze vreselijke zonden, op zijn schouders genomen. En zo brengt Hij ons thuis. Thuis bij Hem.

Dat is het evangelie. Het enige evangelie van God. Het evangelie voor de kerk in nood.

Want dit is onze nood: dat we dit evangelie wel kennen en het toch nog zo slecht kennen. Dat we God wel kennen en Hem toch nog zo slecht **kennen**. Dat we er vaak nog zo vreemd aan zijn, wat **dat is**: God heeft ons lief.

Dáárom zijn we zo ongeduldig. Daarom zijn we zo gauw razend. Daarom hebben we de broeders zo maar losgelaten en afgeschreven. Daarom hebben we er zo weinig fiducia in, als ons gezegd wordt: draagt elkanders lasten en vervult alzo de wet van Christus. Houdt elkaar vast in Hem.

Want, zeggen we, wat helpt het? En, zeggen we, ze moeten het maar eens merken dat het zo niet langer gaat. Wij zullen ze dat wel eens laten merken.

Maar zó overwinnen we de ellende in de kerk niet. Zó zijn zelfs onze beste werken tevergeefs. Zo zijn zelfs alle waarheden, die we de anderen in de oren schreeuwen, machteloos.

Onze nood? Dat is dit, tenminste dat is onze **eerste** nood: dat we in de nood nog zo ongelovig zijn en zo vreemd aan het evangelie.

En in die nood, in ons ongeduld, in onze opstand, onze wanhoop komt God wéér met dat zelfde evangelie. Of liever, — want dát is het: in die nood verschijnt God zelf.

God zelf? Ja, zeggen we, als dat nu eens waar was. Als God werkelijk zelf eens tot ons kwam en naast ons ging staan en ons meenam. Dán zouden we volhouden, dán zouden we kunnen liefhebben tot het uiterste. Dán zouden we alles kunnen verdragen. Dán zouden we niet meer bitter worden en wanhopig. Dán zouden we in alle ellende toch vol goede moed zijn. Zágen we God maar eens.

En we begrijpen Filippus, die tegen Jezus zei: Here **toon ons de Vader, en het is ons genoeg!**

Begrijpen wij Filippus? Maar het was toch Jezus, tegen wie hij dat zei? Jezus, de eniggeboren Zoon van God?

En als Jezus tegen Filippus zegt: wie Mij gezien heeft, die heeft de Vader gezien, — dan klinkt in die woorden het evangelie van God in onze nood van vandaag.

Dit evangelie:

Komt, **verwondert** u hier, mensen;
Ziet, hoe dat u God bemint.

Als we dat gezien hebben, als we werkelijk God **gezien** hebben, dan weten we ook wat het ene nodige is in de kerkelijke ellende van nu. Het ene nodige voor vechtende, elkaar nauwelijks meer begrijpende, elkaar verliezende broeders.

En om dat ene nodige gaan we dan **samen** bidden:

Maak ons door Uw kleinheid groot.
Maak ons vrij, — door Uwe banden.
Maak ons rijk, — door Uwe nood.
Maak ons blijde, — door Uw lijden.
Maak ons levend, — door Uw dood.

Haulerwijk.

J. Keuning.

Moet je nou blij zijn dat de P.v.d.A. een zware nederlaag heeft geleden bij de verkiezingen van vorige week, óf moet je ongerust zijn over het geweldige succes van de Boerenpartij?

Dit is ongeveer de ambivalente vraaghouding, waarin de meesten van ons zich bevonden, toen de uitslag van de verkiezingen bekend werd.

De achteruitgang van de P.v.d.A. is inderdaad opzienbarend — althans voor de Nederlandse verhoudingen. Bij de Tweede Kamerverkiezingen in 1956 behaalde de P.v.d.A. 32,7% van de uitgebrachte stemmen. Eén op de drie Nederlanders stemde toen op deze partij. Bij deze verkiezingen is het percentage gedaald tot 23,4. Dat wil zeggen: in 10 jaar tijd een achteruitgang van rond 30%.

Het komt me voor dat we er verkeerd aan doen deze achteruitgang uitsluitend te verklaren uit de recente actuele gebeurtenissen, zoals de agitatie tegen het huwelijk van Beatrix, het t.v.-programma Zo is het... enz. Het zou wel eens mogelijk kunnen zijn dat aan deze daling van de stemmen op de P.v.d.A. een structureel verschijnsel ten grondslag ligt. De Partij van de Arbeid was en is voor alles nog een arbeiderspartij. Hoe minder arbeiders er echter zijn, hoe kleiner ook de partij van deze arbeiders.

De economische ontwikkeling heeft zich zo snel voortgezet, dat de arbeider in de ouderwetse zin des woords steeds schaarser wordt.

Is de werknemer van vandaag, aan wie na een grondige scholing de bediening en het onderhoud van een (uiterst gecompliceerd kapitaalgoed wordt toevertrouwd nog wel een arbeider te noemen? Voelt deze man, met zijn behoorlijk inkomen, met zijn t.v. en zijn Opel Kadet, zich niet te goed voor een arbeiderspartij, in casu de Partij van de Arbeid?

Onze vaderlandse geschiedenis kent meer voorbeelden van een politieke partij, die in een betrekkelijk korte tijd zijn voordien dominerende positie geheel verspeelde. Wat is er overgebleven van de grote conservatieve partij uit de vorige eeuw? In korte tijd is hij bedolven onder de vloed van het liberalisme. En op zijn beurt, hoe is niet de macht van het liberale volk in tien jaar tijds gebroken!

Zou dat iets dergelijks zich ook niet kunnen voordoen bij een P.v.d.A.?

Wat betreft de opkomst van de Boerenpartij is door verschillende commentatoren verwezen naar de situatie in de dertiger jaren, toen de N.S.B. in één klap ruim 8% van de stemmen verwierf.

Er zijn inderdaad treffende overeenkomsten met de dertiger jaren.

Toen en nu een enigszins gerechtvaardigd onbehagen over het functioneren van het staatsbestel, ontevredenheid over de werking van de democratie. Toen en nu een sterke agitatie van de linker zijde. Al dit onbehagen, al die geprikkeldheid zocht toen een uitweg in het nationaal-socialisme en verwante groeperingen. Nu zoekt het zijn uitweg in de Boerenpartij.

Toch zijn er ook grote verschillen aan te wijzen tussen de staatkundige situatie van toen en nu. Het jaar 1935, het jaar van het succes voor de N.S.B. was het dieptepunt van de depressie, met 400.000 werklozen. Van een depressie kan nu, zelft niet door de zgn. vergeten groepen, gesproken worden. Een tweede verschil is, dat er in 1935 aan het onbehagen nog een ideologie ten grondslag lag: de idee van het organische, het corporatieve, de drijvende gedachte van de volksverbondenheid en van de nationale eigenwaarde. Momenteel lijkt echter de aanhang van de Boerenpartij alleen voort te komen uit pure ontevredenheid, uit onbehagen sec.

In de derde plaats wil ik er dan op wijzen dat er in 1935 een staatsman was als Colijn, die door zijn persoonlijkheid borg stond voor de stabiliteit van ons staatkundig bestel. Een staatsman van een dergelijk postuur bezitten we echter thans niet.

v. O.

Zonde en genade

Uit m'n eerste gemeente herinner ik mij een gesprek met een meisje, dat het Evangelie niet kende, maar zo nu en dan wel eens naar de kerk ging. Ik vermoed dat zij het deed uit verveling. Zij vertelde mij, dat zij van de preek wel wat begreep, maar dat zij niet begreep wat zonde eigenlijk was. Ze had wel begrepen dat zonde iets verkeerd was. Maar zij wist eerlijk niet wat voor verkeerd zij deed. Ze was trouw in haar werk, de boerin kon het getuigen. Ze gaf ieder het zijne. Gaf wel eens iets aan een arm mens. Hielp haar zuster, die een groot gezin had. Wat was er nu voor zondigs in haar leven?

Zij wist niet wat zonde was. En zij kende haar zonde niet. Hoe staat het met ons?

Wij zullen allen wel weten wat zonde is. We kunnen er mogelijk heel wat van zeggen: Opstand tegen God. Missen van het levensdoel. Afdwalen van de wegen des HEREN. We weten van het onderscheid van erfzonde en dadelijke zonden, van zonden-bij-vergissing en zonden-met-opgeheven-hand. Van zonden van nalatigheid en zonden van bedrijf. Maar wéten is wat anders dan kénnen. En zonde kennen we alleen als we de HERE kennen. We kennen onszelf alleen in onze verlorenheid als we God kennen. Zelfkennis en Godskennis gaan samen.

Zonde is een wonderlijk ding. Een raadsel. Ondoorgrondelijk en onverklaarbaar. Ze moest er niet zijn en ze is er levensgroot. Dát de zonde in de wereld gekomen is leert de Schrift ons wel. Maar hóe het mogelijk was, dat de mens, naar Gods beeld geschapen, vallen kon verklaart de Schrift ons niet. En dat verklaart ons geen theoloog of filosoof. Misschien zullen we het na dezen verstaan. We hoeven het raadsel van de zonde niet oplossen.

Maar wel is het nodig dat wij onze zonde en zonden kennen. Onze eigen zonden. Het komt mij voor, dat we in onze kring nogal veel bezig zijn met de zonden van anderen. In de wereld gaat het van kwaad tot erger. We leven in een waanzinnige wereld. Maar niet alleen in de wereld gaat het van kwaad tot erger. Doch ook in andere kerken. Daar worden de oude paden verlaten. Oude waarheden worden losgelaten. Men heeft geen goede Schriftbeschouwing. Men ziet de kerk niet meer. Het oecumenisme viert hoogtij. Onder de leuze van christelijke vrijheid komt men tot allerlei losbandigheid...

Laat het waar zijn. Maar hoe staat het met ons? Met onze kerken? Zouden we niet eens beginnen bij ons zelf? En voorlopig de anderen maar laten rusten? Ik denk, dat we dan wel zoveel kerkelijke zonden te belijden hebben, dat wij aan de anderen niet toekomen.

Maar ik zou de vraag nog willen beperken: Hoe staat het met ieder persoonlijk? Kent gij uw zonde en zonden? Ken ik ze?

Natuurlijk stemmen we in het algemeen wel toe, dat wij zondaren zijn en verdoemlijk voor God en verloren in schuld. Maar ik heb het wel beleefd, dat iemand in het algemeen wel wilde toestemmen, dat wij zondaars waren, maar dat hij vreselijk boos werd toen hem een bepaalde zonde van hemzelf onder het oog werd gebracht. Zo zou het ons ook kunnen vergaan.

We zien de zonden van anderen duidelijk en we beschuldigen elkaar. Gij zijt fanatiek, zeg ik. Gij zijt slap, zegt de ander. Jij bent een letterknecht. En jij houdt je niet aan de afspraken! Gij zijt sectarisch! En gij drijft naar de oecumene! Het is steeds maar: gij, gij, gij...

Hoe komt het toch zo ver met ons. Met ons allen?

Zou het misschien daarvan komen, dat we Gods genade niet kennen?

En dat we verleerd hebben van genade te leven?

Van genade leven wil zeggen: van Gods vergevende liefde leven. Van Gods welwillendheid leven. Van Gods ondoorgrondelijke en onbegrijpelijke barmhartigheid. Die zo groot was, dat Hij zijn Eniggeboren Zoon gaf tot in de dood. Voor ons, goddelozen, onrechtvaardigen, verdorven tot in merg en been. "Alzo lief heeft God de wereld gehad". De mensenwereld waartoe wij allen behoren. Niemand uitgezonderd.

De Farizeeën waren hard in hun oordeel over allen en iedereen, die niet bij hun club behoorde. De anderen waren rovers, echtbrekers, onrecht-

vaardigen, hoeren en tollenaars. En zij zagen met minachting neer niet alleen op de heidenen, maak ook op de "schare, die de wet niet kent". Zij alleen waren rechtvaardig in eigen ogen. Zij alleen waren trouw, gaven tienden, vastten enz. enz.

Zij kenden de HERE niet in zijn heiligheid en rechtvaardigheid en barmhartigheid. Zij leefden niet van genade. Daarom verhieven zij zich boven alle anderen. Maar de Here Jezus zeide, dat tollenaars en hoeren en zondaren hen zouden voorgaan in het Koninkrijk der hemelen.

Luther heeft gezegd, dat als zijn hart werd doorgesneden men daarin een "paap" zou vinden. Als mijn hart werd doorgesneden zou men daarin een Farizeeër vinden. Diezelfde neiging zit in mijn hart. Anderen zijn zus en zo en doen dit en dat. Mij zal dat niet gebeuren, want zo ben ik niet!

Het is genade als we onszelf kennen als totaal verloren van nature. Totaal verdorven. Tot alles

in staat. Van nature geneigd God en de naaste te haten. Van mij is geen goed te verwachten. Ik ben verkocht onder de zonde. In mij woont geen goed. "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods. Ik dank God door Jezus Christus, onze Here".

Op het sterfbed heb ik nooit één mens horen roemen in zichzelf. Dan is het: "O God wees mij zondaar genadig". Calvijn heeft niet gezegd in zijn laatste uur: "Ik ben Calvijn, de Reformator. Ik verdien wel een stoel in de hemel". Hij heeft geklaagd over zijn zonden en gebeden om Gods genade!

Luther schreef als zijn laatste woorden: "Bedelaars zijn wij, bedelaars zijn wij".

Moeten we wachten tot ons sterfbed, dat we klein worden voor God en mensen?

Zouden we er nu niet mee moeten beginnen? Ieder voor zich? En allen samen:

God enkel licht, voor wiens gezicht niets zuiver wordt bevonden, ziet ons bevlakt, met schuld bedekt, misvormd door duizend zonden.

H. J. Jager

Crisis in het Studentencorps

In een aantal artikelen hebben we iets verteld van wat prof. Schilder schreef in verband met de onheilspellende verschijnselen welke zich in de pas vrijgemaakte kerken begonnen te openbaren en reeds bij Schilders leven ernstige moeite veroorzaakten.

Wat Schilder schreef kreeg een sterk accent door wat hij in verband daarmee in zijn laatste levensdagen dééd. Ook daarom-trent zou veel te zeggen zijn. Ik beperk me evenwel tot een paar voorvallen. Want die zijn voldoende om zijn houding in deze goed te leren kennen.

Het eerste waarover ik iets vertellen wil raakt Schilders activiteit ten aanzien van een ernstig conflict — men kan wel zeggen: een *crisis* — ontstaan in de kring van de studenten van onze Theologische Hogeschool.

Zoals algemeen bekend is brengen de problemen waarmee men in kerk en wereld wordt geconfronteerd altijd ook de studentenwereld in beroering. Ze worden daarin veelal zelf het eerst en met grote radicaliteit aan de orde gesteld en bediscussieerd. Studenten trekken voorts uit wat ze dan verdedigen vaak ook met ijzeren logica de verstrekkende consequenties.

Zo stond het ook met de kwestie welke in 1946 de studentengemeenschap van onze Hogeschool dreigde te verscheuren. Want zij betrof een zaak die tot op de huidige dag de geesten in onze kerken bezig houdt en — verdeeld houdt.

Prof. Schilder was een warm voorstander van een zo ruim mogelijke toelating aan de Theologische Hogeschool van studenten welke *niet* tot de Geref. Kerken behoren. Hij was er diep van overtuigd dat de Kamper School ook een „oecumenische”, wil men: „missionaire” roeping had te vervullen.

Dat kwam bijvoorbeeld duidelijk uit in een artikel waarin hij wees op wat bij de opening van de Theologische School op 6 dec. 1954 door de gezamenlijke docenten werd verklaard. Het is het volgende: „Ons blijft niets meer over dan *het volk des Heren van wat naam, kleur of vorm* op deze Inrichting te wijzen; het te herinneren dat zij, volgens Synodaal besluit *evenzeer open staat voor jongelingen buiten als binnen de kring der Afgescheiden Gemeente*; en hen op te wekken om dankend en biddend met ons te zeggen: Geloofd zij God, dat eeuwig Wezen, bekleed met mogendheer. De Heer in Israël geprezen doet wonderen, Hij alleen!”

Boven deze uitspraak schreef Schilder.

„Breed van de „versmalde gemeente”. En er onder: „Zie hier een uiting van de wel „versmalde”, maar geenszins „smalle gemeente.”¹⁾

Hier is het verhaal van de „crisis”.

In het najaar van 1946 had zich een Chr. Geref. jongeman laten inschrijven als student aan de Theologische Hogeschool. Omdat het reglement der School daarvoor ten volle gelegenheid bood hadden de Hoogleraren dat zonder enig bezwaar gedaan. Ze deden dat zelfs met grote vreugde. Ze zagen daarin namelijk ook een symptoom van en een stimulans voor de toenadering tussen de Chr. Geref. en de Geref. Kerken.

Deze student meldde zich na zijn inschrijving in het Album der Hogeschool ook bij het studentencorps om daarvan lid te worden. Zijn aanvraag van het lidmaatschap van het corps ontketende daarin evenwel niets minder dan een storm!

Er waren namelijk studenten die meenden dat het beleven van de *amicitia*, de gemeenschap, in het corps slechts mogelijk was op de basis van eenzelfde belijdenis. Met dien verstande evenwel dat de gemeenschappelijke aanvaarding van de belijdenis der kerk diende te resulteren in de gang naar één en dezelfde Avondmaalstafel! Indien dat niet het geval was, kon en mocht van een beleving van vriendschap en gemeenschap binnen het verband van het corps geen sprake zijn. Zij waren daarbij van oordeel dat er ook alleen in dat geval garanties bestonden om, indien een corpslid zich kwam te misgaan, „de kerkelijke tucht in beweging te brengen”. Zo zeiden ze dat! Omdat de chr. geref. student niet aan de genoemde vereiste voldeed wilden deze studenten hem niet als *lid* van het corps toelaten maar hem slechts als *gast* in de kring van de corpsleden opnemen.

Andere studenten pleitten evenwel met vuur vóór de toelating van deze chr. geref. noviet. Zij wilden bij volledige erkenning van de betekenis van het lidmaatschap der kerk voor het organisatorische leven óók en ten volle in rekening brengen de „voorlopigheid” van ieder kerkelijk instituut én het eigen karakter van de desbetreffende organisatie, in casu van een studentenorganisatie. Voorts wezen ze er op dat de generale synode van de Geref. Kerken zo juist had uitgesproken dat de Chr. Geref. en de Geref. Kerken „staan op dezelfde basis van Gods Woord en de drie formulieren van enigheid”. Bovendien verzekerden zij dat in de groentijd duidelijk was gebleken dat er in de levensopvatting van het christel. gerefor-

meerde adspirant-corpslid niets was — ook niet in zijn lidmaatschap van de Chr. Geref. Kerken, daarbij lettend op zijn persoonlijke levensgang, de huidige situatie van het kerkelijk leven en zijn opvattingen daaromtrent — dat met zijn instemming met de belijdenis in strijd was, en daarom een serieuze ondertekening daarvan discutabel zou maken. Zó hadden immers ook curatoren en hoogleraren geoordeeld toen zij deze christ. geref. jongeman als student aan de Hogeschool accepteerden.

Op grond van dit alles verklaarden deze studenten nu dat ze de christel. geref. amice *zonder meer* wilden toelaten als lid van het corps. Dat was naar hun overtuiging een eenvoudige en eerlijke toepassing van de reglementen van het corps. Naar hun overtuiging lag bovendien in de reglementair vastgelegde corpstucht een voldoende garantie voor een zuiver houden van de corpsgemeenschap.

Zoals ik reeds zei ontstond over deze zaak een scherpe controvers en zelfs een vinnige strijd.

In de moeite waarin men daardoor was gekomen vroegen de studenten het advies van de hoogleraren. Unaniem spraken deze zich uit vóór een volledige en cordiale toelating van de student tot het corps.

Op een van de vele corpsvergaderingen waarin over deze kwestie werd gesproken lichtte prof. Schilder, in zijn functie van erelid van het corps, zijn opvattingen in deze nog eens duidelijk en breedvoerig toe en drong met alle klem aan op het opnemen van de in geding zijnde noviet in de corpsgemeenschap.

Tenslotte besloot het corps, overeenkomstig dit advies, bij meerderheid van stemmen de chr. geref. broeder zonder meer als lid van het corps toe te laten, daar hij in zijn student-zijn aan de Hogeschool en zijn met de andere studenten belijden van Gods Woord en de Confessies naar het inzicht van de meerderheid van het corps voldeed aan de eisen welke de „statuten” en de „Lex” voor het corpslidmaatschap stelden.

Met deze beslissing was evenwel de zaak allerminst tot een oplossing gebracht.

Integendeel, daarna begon de ellende pas goed!

Een aantal corpsleden, onder wie twee senatoren, bedankte namelijk voor het lidmaatschap van het corps! Een „dispuut” in het corps sprak uit — volkomen in strijd met de bepalingen van de corpswet dat de disputen en verenigingen binnen het corps zich aan de wettige besluiten daarvan moesten onderwerpen — dat het zich aan de genomen beslissing niet kon conformeren. De dissentiërende corpsleden gingen daarop over tot „vrijmaking”! Er dreigde een „vrijgemaakt” studentencorps naast, of liever *tegenover* het bestaande te zullen ontstaan! Een „vrijgemaakt” vrijgemaakt studentencorps Fides Quaerit Intellectum!

Er werden tijdens dit conflict — hoe kon men anders verwachten? — zware woorden gesproken.

Een student schreef: „En aangezien het Corpsreglement het hedenavond gevallen besluit ook mij bindend oplegt, maak ik mij volkomen vrij van het Corpslidmaatschap. Eerst dan voel ik mij weer vrij van een knellend juk, dat ik mezelf geenszins wil opleggen en mij vrij tot het doen van dingen, die God me alsdan te doen geeft”.

Een tweede reageerde op de corpsbeslissing met de mededeling dat hij „op grond van Gods Woord” meende dat besluit „niet te kunnen dragen”. En een derde verzekerde dat „het Corps zijn eigen grondslag” had „aangetast”. Er werd zelfs verklaard dat tussen de meerderheid van het corps met het erelid prof. Schilder — en de minderheid de belijdenis lag!

Zelden heb ik Schilder zo verdrietig en verontwaardigd gezien als in de dagen waarin dit conflict zich afspeelde.

Wat in het corps gebeurd was was volkomen in strijd met alles wat hij zijn leven lang ten aanzien van de kerk en de gemeenschap der heiligen had geleerd. Hij was doodsbang voor de harde geest die onder de studenten openbaar was geworden. En hij wilde dan ook volstrekt niets met de „vrijgemaakte” studentengroep als zodanig te maken hebben.

Na heel veel moeite werd ten slotte, mee dank zij de bemiddeling van de hoogleraren, een soort „bejegeningsformule” geconcipieerd op grond waarvan het corps en de uitgetreden corpsleden elkaar tenslotte toch weer ontmoetten.

In deze formule werd de rechtmatigheid van de toelating van de christ. geref. student tot het corps nog in zoverre betwist dat daarin werd vastgelegd dat de uitgetreden corpsleden niet konden verklaren dat het nieuwe corpslid met de anderen op de grondslag van het corps stond, maar dat zij wel de feitelijkheid van diens toelating erkenden en een behandeling van hem als corpslid toezegden.

Het was weer vooral aan het ploeteren en zwoegen van prof. Schilder te danken dat een scheur in het corps werd voorkomen.

Deze crisis heeft het corps zeer veel kwaad gedaan.

In het jaarverslag van de ab-actis waarin het verloop ervan wordt gememoreerd leest men o.a.:

„In deze dagen scheen het na de vrijmaking der kerken herwonnen goud der Fidesamicitia geheel verdonkerd en de roeping gelegen in de belijdenis van de gemeenschap der heiligen uit het oog verloren.”

En: „na de reconciliatie (de verzoening) werd F.Q.I. bevangen door een geest van matheid. Er viel een stilte in het onderling gesprek, juist toen de mogelijkheid tot samenspreken weer was geboden en hoewel de problemen, besproken vóór en liggende achter de incidentele besissing in november van voldoende importantie en actualiteit waren om een herleven van het gesprek te rechtvaardigen.

Het was of een zekere „Schauder” de één had bevangen om te spreken over wat

de ànder dacht. Ook kan niet ontkend worden, dat er juist door dit akelige zwijgen een zekere groepering van meningen ontstond, waarvan de grenzen constant bleven, nu de argumenten voor de verschillende inzichten elkaar niet ontmoetten in onderlinge kamp. Hier openbaarde de crisis der hernieuwde jeugd zich op minder opvallende doch wellicht *gevaarlijker wijze*.”

Zoals ik reeds opmerkte leed prof. Schilder zeer onder deze droeve gebeurtenissen.

Vooraf ook omdat de kwestie waarom het ging niet echt was opgelost.

En daarbij vroeg hij zich af, of dat wat in het studentencorps was voorgevallen ook een voorbode, een profetie was van wat zich na langer of korter tijd in héél de kring van zijn broeders zou voordoen.

Zouden daarin, maar dan in ernstiger vorm dezelfde conflicten en crises losbarsten als die welke zijn geliefd studentencorps teisterden?

Zouden de organisaties der vrijgemaakten door intern en onderling getwist over soortgelijke kwesties zichzelf van kracht beroven en belemmerd worden zich ten volle te ontplooiën om zo een zegen te zijn voor kerk en wereld?

Dezelfde geest welke onder de studenten zoveel ellende had aangericht bespeurde hij immers reeds overal in eigen kring.

Het is vooral deze zorg welke Schilder er toe dreef dat te schrijven wat ik in de voorafgaande artikelen memoreerde. En als men iets van deze zorg af weet krijgt dat alles een bizonder accent, kracht en ernst.

Is Schilders zorg helaas niet ten volle gerechtvaardigd geworden?

En is wat student Faber in zijn verslag neerschreef niet, ondanks hemzelf, een tekening geworden van de gesteldheid welke maar al te vaak de vrijgemaakte kring kenmerkte?

C. V.

1) *De Reformatie*, 26e Jaarg., No 35, 2 juni 1951.

2) *Almanak* van het Corpus Studiosorum in Academia Campensi „Fides Quaerit Intellectum”, 1948, blz. 51-54.

Collectieve beschuldiging en collectieve schuld

Ieder die onrijpe druiven eet diens tanden zullen slee worden. Dat is de regel van het Goddelijk Recht en niet wat de mensen er van gemaakt hebben: de vaders hebben onrijpe druiven gegeten en de tanden der kinderen zijn slee geworden. (Jer. 31)

In de Ballingschap was dit laatste anders een bruikbaar spreekwoord om de schuld aan de vaders te kunnen geven. Een spreekwoord van perfide schijn-bijbelsheid door de stille verwijzing naar Gods naijver die de zonden der vaders bezoekt aan de kinderen.

Collectieve beschuldiging

De makkelijkste weg tot zelfrechtvaardiging en zelf-vrijspraak is altijd: anderen beschuldigen. Het is een methode waar we zo makkelijk mee klaar staan. We houden nu eenmaal graag de Duitsers voor de schuldigen van oorlog en genocide. We schuiven de kerkelijke schuld liever af op synodalen en extremisten. Wij hebben onze handen niet bevuild aan Little Rock of Budapest. En de vraag van een eventuele schuld in koloniale verhoudingen wordt voornamelijk geopperd door een jongere generatie die zich zelf tamelijk buiten schot weet.

Hoe verder van ons vandaan het kwaad is geschied hoe grover we de lijnen trekken. Hoe dichter het bij ons komt hoe nauwkeuriger we in de regel worden. In Tibet waren het de Chinezen. In Budapest de Russen, hoewel er ook onder de

Russen mogelijk wel goedwillende uitzonderingen zullen hebben bestaan. In Amerika zijn het de fanatiekelingen uit het Zuiden die de negers onderdrukken. In Amsterdam werden de relletjes veroorzaakt door duizend provo's.

Alleen voor de Jodenmoord geldt een uitzondering: ten aanzien hiervan trekken we de grens tussen schuld en onschuld exact en veilig ten Oosten van Oldenzaal.

Het is inderdaad een systeem waaraan een zekere efficiëntie niet kan worden ontzegd: we blijven zelf altijd buiten schot. Natuurlijk moet je je maar niet verdiepen in de verontwaardiging die zich van ons zou meester maken als we zelf het slachtoffer werden van een dergelijke collectieve beschuldiging: als we zelf met de nek werden aangezien omdat we een Nederlander zijn, omdat we vrijgemaakt zijn, omdat we...

De praktijk der collectieve beschuldiging is een demonische praktijk die natuurlijkerwijze paste in het kamp der nazi's, die "De Joden" beschuldigen, collectief, als groep, als ras. Zou het nazidom dan toch zijn geestelijke nazaten hebben, ook onder ons, als wij de collectieve beschuldiging uitspreken, niet jegens "De Joden", maar jegens "De Duitsers", als volk, als ras...

Een beschuldiging die ons moet vrijspreken van de onnoembare schuld die gedragen wordt door een mensheid, niet maar door een vaag collectivum, als door een geestelijke rechtspersoonlijkheid, maar door mensen van vlees en bloed, van

alle ras en natie, van generatie op generatie, Adams zaad.

Gelukkig dat God barmhartiger is dan de mensen. In het Oordeel dat het Laatste zal zijn zullen geen naties, zullen geen rassen, zullen geen partijen, zullen geen N.V.'s, zullen geen geslachten en zullen geen kerken ter verantwoording worden geroepen.

Neen, in de boeken van God staan slechts namen van mensen. Uw naam en mijn naam.

Collectieve schuld

In dat oordeel zal Hitler staan en zullen allen staan die met hem gebrald hebben en allen die niet gebrald hebben.

Daar zal Daniël staan, tegenover wie geen enkele grond voor een aanklacht te vinden was, tenzij men iets tegen hem vond in de dienst van zijn God. (Dan. 6 : 6). Daniël die met en vóór zijn volk bad: "wij hebben gezondigd", daarmee zijn zonde en die van zijn volk belijdend.

En behalve Hitler en Daniël zullen daar allen staan die geleefd hebben bij het "wij hebben het niet gewild" (wat ook al geen Duits monopolie is): de oorlog niet en de kerkstrijd niet en de kolonisatie eigenlijk ook niet, achteraf.

Durven we dan nooit, helemaal nooit één zonde te belijden? Ja, soms durven we het te belijden: "wij hebben gezondigd en onze vaders tevens". Maar voorzichtigheidshalve liever in de Tale Kanaans en vooral met het oog op „de vaders”. De zonden der vaders zien we nu eenmaal makkelijker en scherper. Omdat ze ons niet zó rechtstreeks schijnen te compromitteren en ook omdat we de tomeloze consequenties gezien hebben die iedere zonde nu eenmaal met zich mee brengt.

Achteraf is het natuurlijk ook wel makkelijker in te zien dat iedere denigrerende opmerking over "De Joden" mede schuldig was aan een geestelijk klimaat waarvan zovelen het slachtoffer werden.

Op een afstand kunnen we peilen dat iedere Yankee die smalend over nikkers praat schuld draagt aan wat in Alabama gebeurt en nog gebeuren kan. En min of meer theoretisch kunnen we extrapoleren dat het (maar dat lijkt een ontdekking): dat het wáár is dat wie tegen zijn broeder zegt: "dwaas", schuldig is aan het helse vuur dat deze wereld verteert.

De blijde boodschap van onze Catechismus begint met de kennis van onze ellende. Een ellende die we hadden kunnen kennen uit de Wet Gods.

Die we hadden kunnen kennen maar die we niet herkenden omdat we dachten dat Jezus het wel bij wijze van spreken bedoeld zou hebben.

Die we hadden kunnen kennen, maar die we niet herkenden omdat we over onze zonden altijd en eeuwig individualistisch gedacht hebben.

Die we hadden kunnen kennen, maar die we niet herkenden omdat we altijd op de gevolgen gezien hebben en niet op de wet. En de gevolgen hebben we gemoedelijk afgeschoven op de schouders van anderen.

Eén Jodenschamp had natuurlijk geen gevolgen en was misschien niet eens "kwaad bedoeld". Maar ze mondde uit in een Jodenhetze. Eén maal iemand niet serieus nemen heeft geen direkte gevolgen maar het draagt bij tot de verwijdering en de tegenstellingen.

Eén indifferent mens kan geen kwaad maar een indifferent volk is rijp voor de diktatuur en een niet bij de zaken (dat is: bij het Evangelie) betrokken Kerkvolk maakt dat de Kerk haar wezen verloren heeft.

En het leven is altijd wel weer zo gecompliceerd dat we de draad kwijtraken en de consequenties van onze daden niet direkt overzien en dan denken we dat het meevalt.

En van het pure feit dat we in zonden zijn ontvangen en geboren hebben we een "dogma" gemaakt. Als het niet zo treurig was zou je er om moeten glimlachen.

En mijn aandeel in de schuld van Groningen-Zuid zie ik ook niet, want als het daarop aankomt ben ik bij voorkeur doof en blind. Maar dat ik het af mag schuiven en af kan schuiven, neen, dát kan ik niet meer geloven.

En het leven heeft nog wel neteliger kwesties dan Groningen-Zuid.

Odijk.

Ton van der Leun

Kerkelijk Leven

DS. L. L. VAN DER VLIET EN DE BEZWAARDE VRIJGEMAAKTEN IN GRONINGEN-ZUID

Wij vonden in het Nieuwsblad van het Noorden het volgende:

Ds. Van der Vliet (ex-vrijgemaakt) beroepbaar gesteld door Synodalen. (Van een onzer verslaggevers)

Ds. L. L. van der Vliet, tot voor kort predikant in de Vrijgemaakte Gereformeerde Kerk in Groningen-Noord, is door de classis Groningen van de Synodale Gereformeerde Kerk beroepbaar gesteld. De Gereformeerde Kerk (Synodaal) van Zuidhorn, heeft inmiddels bij acclamatie een beroep op hem uitgebracht. Naar ds. Van der Vliet ons vanmiddag mededeelde, heeft hij nog geen beslissing genomen.

Zoals bekend, legde ds. Van der Vliet zijn ambt als predikant van de Vrijgemaakte Gereformeerde Kerk neer na een conflict met zijn kerkeraad, die van hem eiste dat hij niet meer zou preken in Het Tehuis, waar de afgescheiden gemeente van de Vrijgemaakte Kerk (de groep ds. Van der Ziel) haar bijeenkomsten houdt. Ds. Van der Vliet weigerde een dergelijke toezegging te doen, waarna hij zijn ambt neerlegde om te voorkomen dat hij zou worden afgezet.

Overigens heeft hij inmiddels besloten niet meer in de diensten in Het Tehuis voor te gaan.

„De groep ds. Van der Ziel blijft binnen het verband van de Vrijgemaakte Kerk”, aldus ds. Van der Ziel. „Aangezien ik nu ben overgegaan naar de Synodale Kerk zal ik daar niet meer preken.”

We willen bijzondere aandacht vragen voor het slot: „De groep ds. Van der Ziel blijft binnen het verband van de Vrijgemaakte kerken”. Daarmede acht ds. Van der Vliet het tafellaken tussen zich en „de groep ds. Van der Ziel” doorgesneden. Eenmaal synodaal geworden kan hij in de diensten der vrijgemaakten niet meer voorgaan, ook niet in die van de bezwaarde vrijgemaakten te Groningen-Zuid.

Maar de zaak heeft ook verdere betekenis. Immers als deze bezwaarde broeders en zusters, onder wie ook ds. A. van der Ziel, vrijgemaakt willen blijven, dan is daarmee de grond voor de schorsing en afzetting van ds. Van der Ziel zelf, indien die er ooit zou zijn geweest!, weggeslagen. Immers, de beschuldiging luidde, officieel en onofficieel, dat ds. Van der Ziel en zijn medestanders ons zouden willen overhevelen naar de synodale kerken. Thans zou de waarheid daarvan moeten blijken. Maar nu blijkt dat zij blijven „binnen het verband met de vrijgemaakte kerken”.

Daarin dienen die broeders geholpen te worden.

Niet wegstoten.

Is de kerk niet: ons aller Moeder?

G. Visee

Over de "afzetting" van ds. Van der Ziel

De kerkeraad van Amsterdam-West heeft een uitspraak gedaan over de "schorsing" en de "afzetting" van ds. Van der Ziel.

Deze uitspraak is kort, krachtig, duidelijk. Daarom geven we haar hier door.

Het is de raad van de Geref. Kerk te Amsterdam-West gebleken na een onderzoek door een daartoe ingestelde commissie, zulks aan de hand van officieel aan de raad toegezonden stukken en van de Acta van de Generale Synode te Rotterdam-Delfshaven, dat de kerkeraad van Groningen-Zuid de samenspreking door ds. A. v. d. Ziel e.a. gehouden met deputaten van de raden der gebonden kerken te Groningen aan de orde gesteld en behandeld heeft als een kwestie van kerkordelijke aard.

I. Het blijkt immers, dat de generale synode de juiste stand van het conflict tussen ds. A. van der Ziel en zijn kerkeraad aldus omschrijft, dat nl. "de kerkeraad, daar in dit concrete geval naar zijn oordeel een duidelijk verbod Gods lag (brief d.d. 28 maart 1962), ds. A. van der Ziel niet de door hem begeerde vrijheid kan laten, maar hem, waar hij zelf stelde, dat de gehele Schrift anders spreekt, op zijn roeping wees de kerkeraad van diens ongelijk te overtuigen en/of met zijn bezwaren tegen het besluit van de ker-

keraad in de kerkelijke weg te gaan" (Acta, art. 315 d, zij overweegt, 1, e).

Het is de kerkeraad verder gebleken, dat eventuele "achtergronden" tijdens de schorsingsprocedure niet in het geding zijn gebracht, waar immers de generale synode spreekt over "het niet in rekening brengen van achtergronden" enz. door de particuliere synode van Groningen (Acta, art. 315 c onder van oordeel).

De kerkeraad heeft er kennis van genomen, dat in de zaak ds. J. van der Schaft de generale synode reeds eerder had geoordeeld over een gelijke beschuldiging aan het adres van die predikant: het zich niet houden aan art. 31 K.O., maar dat zij deze beschuldiging als grond voor het oordeel van afzettingwaardigheid volkomen ongenoegzaam heeft geoordeeld (Acta pag. 66). Dit geschiedde naar het oordeel van de kerkeraad terecht, daar de generale synode geheel juist overwoog, dat op deze wijze met een kerkeradsbesluit wordt "geopereerd als besluit, afgezien van zijn inhoud" (Acta pag. 66). Daar de Heilige Schrift het meten met twee maten verbiedt, moet de kerkeraad om deze reden alleen al de schorsing van ds. A. van der Ziel als onrechtmatig bestempelen.

Dat ds. A. van der Ziel met zijn samenspreking zou zijn ingegaan tegen een bepaald verbod van zijn kerkeraad of ook tegen een bepaald beleid acht de kerkeraad te Amsterdam-West in de stukken niet bewezen. Daarop echter berust de gehele procedure. Ook daarom moet deze schorsing onjuist geacht worden.

De kerkeraad is verder van oordeel dat het feit van een "samenspreking" zelf, zonder dat in aanmerking wordt genomen wát gesproken is, niet als een openbare grove zonde in de zin van art. 79 en 80 K.O. aangemerkt kan worden. Het feit, dat de inhoud van die samenspreking nimmer aan de orde is geweest in heel de procedure, acht hij van zulk een beslissende betekenis, dat ook daarmee heel de procedure veroordeeld is.

De kerkeraad heeft er verder kennis van genomen, dat het voorgaand instemmend oordeel van de raad der naastgelegen gemeente bij de schorsing ontbroken heeft, terwijl dit door art. 79 K.O. geëist wordt. Het oordeel van de generale synode, dat de kerkeraad te Groningen-Zuid zonder dit voorgaand oordeel toch tot schorsing gerechtigd was vanwege de situatie, wijst de kerkeraad nadrukkelijk af als een legitimering van afwijking van de kerkenordening zonder aanwijsbare reden.

De kerkeraad is om bovengenoemde redenen van mening, dat het hem toegezonden oordeel van de kerkeraad te Groningen-Zuid, dat er nl. geen geoorloofde weg is tot opheffing van de schorsing van ds. A. van der Ziel te komen en dat diens voortgaande verharding het noodzakelijk maakt tot zijn afzetting over te gaan, ongegrond is.

Hij besluit bij de e.k. generale synode revisie aan te vragen van de uitspraken van de generale synode te Rotterdam-Delfshaven te dezer zake.

II. Met verbazing heeft de kerkeraad te Amsterdam-West geconstateerd, dat het oordeel van afzettingwaardigheid der classis Groningen thans plotseling óók als grond bevat, dat ds. A. van der Ziel met zijn samensprekingen bedoelde het bestaan van de vrijgemaakte kerk des Heren op te heffen, terwijl daarover in de schorsingsprocedure nimmer is gehandeld en het van invloed zijn van "achtergronden" steeds is ontkend.

Dat de kerkeraad te Groningen-Zuid thans dit handelen der classis accepteert, maakt naar het oordeel van de kerkeraad te Amsterdam-West te meer verwerpelijk, vooral ook omdat het hier allerlei onbewezen beschuldigingen betreft, die door de betrokkene worden ontkend en waarover met hem niet is gehandeld.

De kerkeraad te Amsterdam-West is wel het meest bezorgd vanwege het volgende: Ds. A. van der Ziel heeft blijkens de toegezonden stukken vóór zijn afzetting aan de Particuliere Synode van Groningen schriftelijk verklaard, gelijk hij vroeger reeds verklaard had, dat hij bereid was het oordeel der classis dat hij niet kerkelijk gehandeld had, voor zijn rekening te nemen en dat hij het oordeel der classis en van ieder ander, die hetzelfde oordeel zou hebben, wilde aanvaarden en dragen. Dat desondanks de tucht werd voortgezet, moet de kerkeraad brengen tot het oordeel, dat met ds. Van der Ziel is gehandeld met een onschriftuurlijke hardheid en gestrengheid, die strijdig is met het evangelie van onze Here Jezus Christus; hetgeen niet zeggen wil, dat de kerkeraad te Amsterdam-West het samenspreken door ds. A. van der Ziel uit het

oogpunt van ordelijk handelen in de kerk juist acht.

De kerkeraad is tenslotte van oordeel dat, als er in onze kerken tuchtprocedures voorkomen, die zo duidelijk de toets van Gods Woord en van de kerkenordering niet kunnen doorstaan en deze ter kennis worden gebracht van de kerkeraden, deze de roeping hebben om op dit kwaad te wijzen, naar hun vermogen de verdrukten aan hun recht te helpen en zo voor hun deel mee te werken aan de heerschappij van het Woord des Heren en het bewaren van de goede trouw in de met elkaar verbonden kerken, opdat de rechte eenheid der kerken worde bewaard en bevorderd.

De kerkeraad van Amsterdam-West geeft in dit besluit precies aan hoe het met deze "afzetting" staat.

Ze is in strijd met de Heilige Schrift.

Ze is in strijd met de belijdenis.

Ze is in strijd met de Kerkerode.

Ze is een verloochening van de "Vrijmaking".

Dat zij die in Groningen de "afzetting" van ds. Van der Ziel niet aanvaardden de gemeenschap met de vrijgemaakte kerken en broeders niet willen verbreken bewijst ten overvloede dat de "schorsing" en "afzetting" van ds. Van der Ziel volkomen **ongegrond** zijn.

Het is een verblijdend ding dat steeds meerderen dit gaan inzien.

C. V.

BOEKBESPREKING

Beatrix van baby tot bruid. Uitgave N.V. Gebr. Zomer en Keuning Uitgeversmaatschappij, Wageningen, prijs f 4.50.

Precies een week na het huwelijk van kroonprinses Beatrix en prins Claus der Nederlanden liet de firma Zomer en Keuning het bovengenoemde fotoboek verschijnen. Met vreugde vestig ik er de aandacht op. Het is een magnifieke uitgave. Een fijne herinnering aan 10 maart. Na de grove, soms zonder meer onbeschofte en gemene manier waarop over de koninklijke familie, het jonge echtpaar en de monarchie geschreven werd neem je een boek als dit met vreugde ter hand. Al is het gevaarlijk om van het „drievoudig snoer" God, Nederland en Oranje te spreken, omdat we moeten oppassen voor alle „natuurlijke theologie" — we mogen en moeten wel zeer dankbaar zijn dat we in onze dagen een koningin, en dan een uit het huis van Oranje, hebben. Alleen gemis aan historisch besef, onkunde of onverschilligheid ten aanzien van de enorme saambindende kracht van ons vorstenhuis in het leven van ons volk, kan iemand er toe brengen de grote weldaad te verachten die wij in de dynastie der Oranjes van God ontvingen.

Het verhaal van het leven van prinses Beatrix — geschreven door Marijke Vetter — is warm, zonder opsmuk of vals pathos. Hartelijk bevelen we deze album aan. Koop, lees en bekijkt het — vooral met de kinderen. Het is in onze grove tijd en de nihilistische, destructieve mentaliteit welke zich al meer in ons volksleven openbaart een verkwikking er in te bladeren.

C. V.

INGEZONDEN

Naar aanleiding van het ingezonden stuk van Drs. J. G. van der Land in „Opbouw" van 18 maart j.l. zij het mij vergund het volgende op te merken.

De schrijver van bedoeld stuk wijst de vrijgemaakte kiezers die niet op het G.P.V. willen stemmen een uitweg door te wijzen op de vrijgemaakte kandidaten van de A.R. partij.

Nu wordt herhaaldelijk, ook in „Opbouw", de vrijgemaakten verweten dat ze slechts vertrouwen stellen in de eigen mensen. Zo onlangs nog in „Te Berde", waarin de schrijver deze mentaliteit één der fouten noemt van de z.g. doorgaande reformatie.

Drs. Van der Land weet echter van deze nood een deugd te maken en tracht de vrijgemaakte kiezers op deze manier het A.R. kamp binnen te loodsen. Enfin, de verkiezingsstrijd is nu eenmaal niet altijd een fris karwei.

Het zou echter eerlijk geweest zijn als de lezers attent waren gemaakt op het feit dat zij niet maar personen kiezen, al of niet vrijgemaakt, maar dat zij hun stem uitbrengen op een partij. Wie A.R. stemt kiest voor de politiek van deze partij.

Als deze politiek goed is moet men ze steunen, ook al zijn de kandidaten geen lid van een vrij-

gemaakte kerk. Als deze politiek verkeerd is moet men ze niet steunen, zelfs al zouden alle kandidaten lid zijn van een vrijgemaakte kerk.

Van harte onderschrijf ik daarom het ingezonden stuk van br. Struik in hetzelfde Opbouwnr. Hierin worden de zaken zuiver gesteld.

Hattem.

G. Brouwer.

Ingezonden

Drs. J. G. v. d. Land wijst op die A.R. kandidaten die leden der vrijgemaakte Geref. Kerken zijn. Waarom zou men juist op hen moeten stemmen? Om hun lidmaatschap der vrijgemaakte Geref. Kerken? Maar ik dacht, dat men niet om kerkelijke reden iemand moest stemmen. Wanneer die vrijgemaakte kandidaten om politieke reden niet beter zijn, niet om politieke reden de voorkeur verdienen, dan moeten hun geen voorkeurstemmen gegeven worden.

Broeder v. O. schreef onlangs in „Te Berde", dat de vrijgemaakte organisaties (waarschijnlijk) (voor een deel) uitgingen van het beter-zijn der vrijgemaakten. Welnu, degenen die vrijgemaakte A.R.-kandidaten stemmen om hun vrijgemaakt-zijn, doen m.i. precies hetzelfde.

Deze handelwijze ligt geheel in dezelfde lijn als het stemmen, het bestuursfuncties verdelen naar de kerkelijke kleur.

Vroeger moest dhr. Dambrink in de Kamer wegens z'n Chr. Gereformeerd-zijn. Toen hij Geref. werd moest een andere A.R. naar voren geschoven worden, terwille der Chr. Geref., n.l. Ds. v. d. Zaal.

De Herv. prof. H. Visscher moest om z'n Hervormd-zijn in de Kamer.

En... dit **kerkje-spelen** kennen we allen uit het Chr. organisatie-leven. Er achter zit m.i. de pluriformiteitsleer.

Het geven van voorkeurstemmen aan A.R.-kandidaten om hun vrijgemaakt zijn is m.i. ook kerkje spelen.

't Is ook organisatorisch verkeerd. Waar moet het heen als vrijgemaakten hun eigen kandidaten mogen uitzoeken en Chr. Geref. en Herv. Geref. en Synodaal Geref. en Luthers en Doopsgezinden? Heel de kandidaatstelling wordt doorkruist door het kerkjespelen.

In politieke verkiezingen moeten politieke motieven doorslaggevend zijn. En wanneer God in een bepaalde situatie een Hervormde bijzondere politieke gaven geeft, zoals Hij deed aan de Hervormde Groen van Prinsterer, dan moet zo'n Hervormde gestemd worden, niet om z'n Hervormd zijn, maar om z'n politieke gaven. En wanneer God in een bepaalde situatie een synodaal Geref. bijzondere politieke gaven geeft, dan moet hij door ons gekozen, niet om z'n synodaal zijn, maar ondanks z'n synodaal zijn en om zijn politieke gaven.

Wij moeten er op letten wie door de HEERE begiftigd worden met politieke gaven. Zo moesten in de dertiger jaren de Hervormden de politieke gaven opmerken in Colijn, De Wilde, Schouten, Smeenk, Amelink en zich er niet aan stoten, dat dezen nu net Gereformeerd waren; en moesten ze niet om kerkelijke reden, Hervormden naar voren dringen.

In de politiek moeten politieke maatstaven gelden.

Of zou van de vrijgemaakte A.R. kandidaten een betere politiek verwacht kunnen worden, zou hun vrijgemaakt zijn ook hun politiek reformeren? Zo ja, dan is 't maar één stap om te komen tot 'n vrijgemaakte politieke organisatie.

Zijn de A.R.-kandidaten inderdaad POLITIEK beter, dan is het toch wel politiek gesproken heel riskant om voorkeurstemmen te geven aan vrijgemaakte A.R.-kandidaten, want het gevaar is toch heel groot, dat men dan politiek minder goede kandidaten in de Staten en Raden brengt en zijn vrijgemaakte kandidaten niet daarin krijgt.

Hoe ook bezien, de weg door Drs. J. G. v. d. Land schijnt mij niet goed te zijn.

Ik blijf er bij dat 't nog 't beste is de goede G.P.V.-politiek te steunen door op G.P.V.-kandidaten te stemmen om politieke redenen.

Dat de leiding van het G.P.V. zich niet wil distantiëren van de handelwijze van de kiesverenigingen in Groningen t.a.v. de heer Laning, om met Ds. Amelink te spreken, is voor mij geen reden om niet op G.P.V.-kandidaten te stemmen. Ik vertrouw, dat de G.P.V.-kandidaten zich in Kamer, Staten en raden niet schuldig zullen maken aan verkeerde kerk-politiek. In de uitzendingen voor de T.V. betrekken ze ook niet het kerkelijk handelen in hun voorlichting, en bepalen ze zich tot de politiek.

Laten wij dan ook door het politiek optreden der G.P.V.-kandidaten onze stem doen bepalen. En voorts ons bezinnen over de vraag of we lid kunnen zijn of blijven van vrijgemaakte organisaties.

Heel moeilijk wordt dit als we zien dat daarin het kerkelijk gedrag van leden en niet-leden BEPALEND blijkt.

Maar even moeilijk is 't lid te zijn van organisaties, waarin op bovengenoemde wijze kerkje gespeeld wordt, waarin ik dus b.v. een bestuurslid moet stemmen om z'n Hervormd zijn, en een synodaal-Gereformeerde om z'n synodaal zijn, en een vrijgemaakte om z'n vrijgemaakt zijn,

ook als deze een uitwerper van een medebroeder is.

Rustige, broederlijke, eerlijke bezinning is hierin nodig, waarbij we bedacht moeten zijn, dat we de „winst" van de vrijmaking niet verspelen, nl. dat we hebben leren afwijzen de leer van de pluriformiteit der kerk, en dat we in de kerk een evangelische ruimte verkregen.

Laag-Zuthem (Ov.).

J. L. Struik.

Discussie gesloten (Red.).

VERANTWOORDING GIFTEN KERKWERK WALDENZEN IN ITALIË

In de afgelopen twee maanden mocht ik het volgende ontvangen:

J. L. te K. 2 x f 2.50 (26e en 27e maal); J. C. S. te R. f 5.—; C. v. d. S. te Z. f 10.—; K. v. d. G. te K. f 10.—; W. M. A. te 's-Gr. f 10.—; D. G. H. te R. f 5.—; C. W. M. te D. f 25.—; J. H. te 's-Gr. f 5.—; Geref. Kerk te W. f 4.60; totaal f 79.60; totaal inclusief vorige verantwoordingen f 8.591.59. Verder ontvangen van N.N. de tegenwaarde van Lires 300.000 (f 1741,06) speciaal bestemd voor de armen van de kerk der Waldenzen in Rome. Dit laatste bedrag inbegrepen, werd door mij in totaal Lires 1.756.960 naar Rome overgemaakt.

Alle gevers en geefsters hartelijk dank!

Verdere giften graag op mijn postrekening Nr. 50440 (P. Groen, Rotterdam).

P. Groen.

KERKNIEUWS

Beroepen te Hattem: H. D. van Herksen te Hilversum; te Haulerwijk: J. de Feyter te Berkum.

Aangenomen naar Veenendaal: H. Pool te Avereest-Dedemsvaart.

Candidaats-examen. Geslaagd voor het candidaats-examen de heer J. Stuij, Lekdijk 102, Langerak (Z.H.).

Afscheid en intrede. Zondag 20 maart nam Ds. O. Mooiweer wegens vertrek naar Enschede-N. afscheid van Leerdam met een preek over Hebr. 4 : 11-13. Op dezelfde dag nam wegens vertrek naar Leek Ds. H. W. Ophoff afscheid van Houwerzijl met een preek over Openb. 3 : 11. Eveneens op 20 maart verbond Ds. F. van Deursen, gekomen van Barendrecht, zich aan de gemeente van Haarlem. Na bevestiging door Ds. C. Bijl van Sappemeer met een preek over Hand. 20 : 28 deed hij zijn intrede met een preek over Ef. 5 : 8.

Dr. Bremmer naar Zuid-Afrika. Dr. R. H. Bremmer is door een comité van particulieren uit de „Geref. Kerk van Zuid-Afrika" (de z.g.n. Doppekerken) uitgenodigd enige tijd over te komen voor het houden van lezingen over het gereformeed kerkelijk leven in Nederland.

Gedurende dit verblijf zal ook contact opgenomen worden met de Vrije Geref. Kerk van Zuid-Afrika.

De kerkeraad van Enschede-Oost besloot in principe dr. Bremmer de gelegenheid te geven de trip te maken.

AMSTERDAM-WEST

In zijn vergadering van 4 maart 1966 sprak de Raad van de Geref. Kerk te Amsterdam-West, het volgende uit:

Het is de Raad van de Geref. Kerk te Amsterdam-West gebleken na een onderzoek door een daartoe ingestelde commissie, zulks aan de hand van officiële aan de Raad toegezonden stukken en van de Acta van de Generale Synode te Rotterdam-Delfshaven, dat de kerkeraad van Groningen-Zuid de samenspreking door ds. A. van der Ziel e.a. gehouden met deputaties van de Raden der gebonden kerken te Groningen aan de orde gesteld en behandeld heeft als een kwestie van kerkordelijke aard.

I. Het blijkt immers, dat de generale synode de juiste stand van het conflict tussen ds. A. van der Ziel en zijn kerkeraad aldus omschrijft, dat n.l. „de kerkeraad, daar in dit concrete geval naar zijn oordeel een duidelijk verbod Gods lag (brief d.d. 28 maart 1962), ds. A. van der Ziel niet de door hem begeerde vrijheid kan laten, maar hem, waar hij zelf stelde, dat de gehele Schrift anders spreekt, op zijn roeping wees de kerkeraad van diens ongelijk te overtuigen en/of met zijn bezwaren tegen het besluit van de kerkeraad in de kerkelijke weg te gaan" (Acta, art. 315 d, zij overweegt, 1, e).

Het is de kerkeraad verder gebleken, dat eventuele „achtergronden” tijdens de schorsingsprocedure niet in het geding zijn gebracht, waar immers de generale synode spreekt over „het niet in rekening brengen van achtergronden” enz. door de particuliere synode van Groningen (Acta, ar. 315 c onder van oordeel).

De kerkeraad heeft er kennis van genomen, dat in de zaak ds. J. van der Schaft de generale synode reeds eerder had geoordeeld over een gelijke beschuldiging aan het adres van de predikant; n.l. het zich niet houden aan art. 31 K.O., maar dat zij deze beschuldiging als grond voor het oordeel van afzettingswaardigheid volkomen ongenoegzaam heeft geoordeeld (Acta pag. 66). Dit geschiedde naar het oordeel van de kerkeraad terecht, daar de generale synode geheel juist overwoog, dat op deze wijze met een kerkeraadbesluit wordt „geopereerd als besluit, afgezien van zijn inhoud” (Acta, pag. 66).

Daar de Heilige Schrift het meten met twee maten verbiedt, moet de kerkeraad om deze reden alleen al de schorsing van ds. A. van der Ziel als onrechtmatig bestempelen.

Dat ds. A. van der Ziel met zijn samenspreking zou zijn ingegaan tegen een bepaald verbod van zijn kerkeraad of ook tegen een bepaald beleid acht de kerkeraad te Amsterdam-West in de stukken niet bewezen. Daarop echter berust de gehele procedure. Ook daarom moet deze schorsing onjuist geacht worden.

De kerkeraad is verder van oordeel dat het feit van een „samenspreking” zelf, zonder dat in aanmerking wordt genomen wat gesproken is, niet als een openbare grove zonde in de zin van art. 79 en 80 K.O. aangemerkt kan worden. Het feit, dat de inhoud van die samenspreking nimmer aan de orde is geweest in heel de procedure, acht hij van zulk een beslissende betekenis, dat ook daarmee heel de procedure veroordeeld is.

De kerkeraad heeft er verder kennis van genomen, dat het voorgaand instemmend oordeel van de raad der naastgelegen gemeente bij de schorsing ontbroken heeft, terwijl dit door art. 79 K.O. geëist wordt. Het oordeel van de generale synode, dat de kerkeraad te Groningen-Zuid zonder dit voorgaand oordeel toch tot schorsen gerechtigd was vanwege de situatie, wijst de kerkeraad nadrukkelijk af als een legitimering van afwijking van de kerkenordening zonder aanwijsbare redenen.

De kerkeraad is om bovengenoemde redenen van mening, dat het hem toegezonden oordeel van de kerkeraad te Groningen-Zuid, dat er n.l. geen geoorloofde weg is tot opheffing van de schorsing van ds. A. van der Ziel te komen en dat diens voortgaande noodzakelijk maakt tot zijn afzetting over te gaan, ongegrond is.

Hij besluit bij de e.k. generale synode revisie aan te vragen van de uitspraken van de generale synode te Rotterdam-Delfshaven te dezer zake.

II. Met verbazing heeft de kerkeraad te Amsterdam-West geconstateerd, dat het oordeel van afzettingswaardigheid der classis Groningen thans plotseling óók als grond bevat, dat ds. A. van der Ziel met zijn samensprekingen bedoelde het bestaan van de vrijgemaakte kerk des Heren op te heffen, terwijl daarover in de schorsingsprocedure nimmer is gehandeld en het van invloed zijn van „achtergronden” steeds is ontkend. Dat de kerkeraad te Groningen-Zuid thans dit handelen der classis accepteert, maakt naar het oordeel van de kerkeraad te Amsterdam-West de afzetting temeer verwerpelijk, vooral ook omdat het hier allerlei onbewezen beschuldigingen betreft, die door de betrokkene worden ontkend en waarover met hem niet is gehandeld.

De kerkeraad te Amsterdam-West is wel het meest bezorgd vanwege het volgende: Ds. A. van der Ziel heeft blijkens de toegezonden stukken vóór zijn afzetting aan de Particuliere Synode van Groningen schriftelijk verklaard, gelijk hij vroeger reeds verklaard had, dat hij bereid was het oordeel der classis dat hij niet kerkelijk gehandeld had, voor zijn rekening te nemen en dat hij het oordeel der classis en van ieder ander, die hetzelfde oordeel zou hebben, wilde aanvaarden en dragen. Dat desondanks de tucht werd voortgezet, moet de kerkeraad brengen tot het oordeel, dat met ds. Van der Ziel is gehandeld met een onschriftuurlijke hardheid en strengheid, die strijdig is met het evangelie van onze Here Jezus Christus; hetgeen niet zeggen wil, dat de kerkeraad te Amsterdam-West het samenspreken door ds. A. van der Ziel uit het oogpunt van ordelijk handelen in de kerk juist acht.

De kerkeraad is tenslotte van oordeel dat, als er in onze kerken tuchtprocedures voorkomen, die zo duidelijk de toets van Gods Woord en van de kerkenordening niet kunnen doorstaan en deze ter kennis worden gebracht van de kerkeraden, deze de roeping hebben om op dit kwaad te wijzen, naar hun vermogen de verdrukten aan hun recht te helpen en zo voor hun deel mee te werken aan de heerschappij van het

Woord des Heren en het bewaren van de goede trouw in de met elkaar verbonden kerken, opdat de rechte eenheid der kerken worde bewaard en bevorderd.

KINDERBESCHERMING EN TEHUIS

Goede voortgang

mag de conclusie zijn aangaande de vorderingen, welk de afgelopen weken met de tehuisplannen werden gemaakt. Enkele leden van de bouwcommissie gaven vrijwel dagelijks hun aandacht eraan. Het nieuwe plan had inmiddels de aandacht van de brandweer, zodat bekend is welke nadere voorzieningen nog moeten worden getroffen. Met de Directie Kinderbescherming van het ministerie van Justitie werd overeenstemming bereikt, zodat verwacht mag worden, dat het tehuis te zijner tijd de nodige erkenning zal verkrijgen.

Op dit moment is het wachten nog op het rapport van de Schoonheidscommissie van de provincie Gelderland. De architect heeft toegezegd met grote spoed aan de nadere uitwerking der plannen te werken. De bouwcommissie vergadert regelmatig. Naarmate het moment, dat de bouwvergunning kan worden verwacht, naderbij komt neemt in verhouding daarmee het ongeduld toe.

Laten we echter het hoofd koel houden. In de afgelopen jaren hebben zich herhaaldelijk onverwachte moeilijkheden voorgedaan. Dit dwingt ons tot voorzichtigheid aangaande de toekomst. Hiermede wil ik de bouwcommissie zeker niet als pessimistisch aan U voorstellen. Wanneer dat zo was had men allang de moed opgegeven. Juist hun onwankelbaar vertrouwen op de Heere en de wetenschap, dat het gaat om een goede en eerlijke zaak, heeft hen in staat gesteld rustig door te werken. Laat deze geloofhouding een aansporing zijn voor al diegenen, die tot heden de voorkeur gaven aan „de kat uit de boom te kijken”. Zij zeggen en schrijven: „eerst de bouwvergunning” of „eerst maar eens aan het bouwen zijn”. Tot zolang menen zij te moeten wachten alvorens tot financiële medewerking bereid te zijn. Wanneer het bestuur dit standpunt tot het zijne had gemaakt dan waren we nooit verder gekomen. Dan kwam het tehuis er nooit.

Kom tot de daad en doe als bestuur en bouwcommissie. Deze uitnodiging geldt vooral de kerken, die tot heden nog maar heel weinig of helemaal niets voor het tehuis hebben bijgedragen.

Een „thuis” gevonden”.

Een maand geleden werd gevraagd om een „thuis” voor enkele minderjarigen. Het had een verrassend resultaat. Uit Zwitserland kwam een brief met de mededeling: ik kan geen kind opnemen, doch ik wil U helpen op mijn manier door een biljet van 100 zwitserse francs in te sluiten. Bij inwisseling bracht het f 83,20 op.

Er kwamen ook aanmeldingen. Voor de 15-jarige bakkersleerling werd nog geen oplossing gevonden. Wel kwam reeds een verzoek binnen om de drie kleine kindertjes te mogen opnemen, die op last van de Officier van Justitie aan het gezag van de ouders werden onttrokken. Hierover kan echter pas een definitieve beslissing worden genomen nadat de rechtbank een uitspraak heeft gedaan.

Voor deze belangstelling en medewerking is de Stichting zeer erkentelijk. Zonder deze kan het werk immers niet slagen. Ook in de toekomst zal Uw hulpvaardigheid dringend nodig zijn. In de eerste drie maanden van 1966 bereikten ons meer verzoeken om advies of hulpverlening dan in enig voorgaand jaar.

Dit is geen zaak van de Stichting alleen. Zij gaat ons allen aan. De nood van de een is de nood van allen.

De oogst van de maand.

De oogst over de maand maart is niet groot. Hij wordt in sterke mate bepaald door de felicitatie-actie. Wanneer U ons doet medeleven met huwelijk en geboorte ontvangt U een felicitatie, welke in geen plakboek mag ontbreken.

Uit dankbaarheid voor de geboorte van Harma Roelfien f 10,—; t.g.v. de geboorte van ons 6e kind f 10,—; Gift i.v.m. geboorte zoon Sjirk f 15,— gift t.g.v. geboorte van onze dochter f 10,—; vanwege de geboorte van Johannes f 5,—; uit dankbaarheid f 25,—; met dank voor felicitatie f 10,—; dankbaarheid bij 40-jarig huwelijk f 25,—; Uw kinderen zijn onze kinderen f 10,—; leden van de K.V. „Vitellus” te Den Ham bouwden op de jaarvergadering der jeugdverenigingen een huis en collecteerden voor het Tehuis f 28,11; Bouw van het tehuis uit Opbouw 11/2 f 25,—; Contribuantenopbrengst Wezep f 777,75; via Prof. Veenhof van een groep zusters uit Nunspeet voor tehuis onder „contact” 1965 f 205,—.

Verder de giften: 1 van f 2,—; 1 van f 2,50; 10 van f 5,—; 17 van f 10,—; 1 van f 12,50; 2 van f 15,—; 2 van f 20,— en 8 van f 25,—.

Totaal ontvangen van kerken f 1.452,66
particulieren f 2.052,06

Postrekening nr. 52325 t.n.v. de Stichting Gereformeerde Kinderbescherming, Beatrixlaan 37, Ede.

GEREFORMEERDE PERSVERENIGING "OPBOUW"

Aan onze lezers.

Zoals de lezers van ons blad hebben kunnen lezen werd er op de laatste gehouden jaarvergadering van verschillende zijden op aangedrongen ons blad meer bekendheid te geven.

Door onderscheidene broeders werd n.l. opgemerkt, dat veel leden van onze kerken "Opbouw" niet kennen. De bezoekers van de vergadering voegden daarop de daad bij het woord. Een collecte voor een ruimere verspreiding van proefnummers van ons blad werd gehouden en deze bracht ruim f 1.250,— op. Vooraf had een broeder, die onbekend wenst te blijven toegezegd, een gelijk bedrag als de collecte zou opbrengen te zullen bijvoegen. Op deze wijze kwam ruim f 2.500,— bijeen.

Wij willen nu bij deze de abonnees van ons blad verzoeken, een opgave te doen van adressen waaraan naar hun oordeel gedurende enige tijd een exemplaar van "Opbouw" kan worden gezonden.

We mogen met dankbaarheid constateren dat het aantal abonnementen van "Opbouw" zich nog steeds in stijgende lijn beweegt. Maar we zouden tijdens de nieuwe jaargang gaarne ook allen bereiken die "Opbouw" nog niet kennen. Daarom deze verspreiding op grote schaal.

Wilt u, gaarne spoedig een lijstje met adressen zenden aan het adres van de secretaris en penningmeester van de Gereformeerde Persvereniging "Opbouw", van Lynden van Sandenburglaan 16 te Utrecht?

Het Bestuur.

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF,
Ds. G. VISEE

Adres van de Redactie:

J. Bosch, Engelenbergstr. 4, Kampen

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Telef. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg,
Slotlaan 220, Zeist

Abonnementsprijs

f 12,— per jaar (bij vooruitbetaling)
Zeist. Giro 233117.

BETALING ABONNEMENTSGELDEN OPBOUW

Met 1 april begint de nieuwe jaargang van Opbouw.

Mogen we de lezers die per halfjaar betalen verzoeken hun abonnementsgelden te gireren op postrekening 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg, Zeist, met bijvermelding voor Opbouw. Ten overvloede vermelden we nog even de prijs.

Voor een geheel jaar f 12.—

voor een half jaar f 6.—

Studenten betalen f 8.—

voor een geheel jaar

Buitenland f 15.—

Australië per luchtpost f 40.—

Andere landen per luchtpost f 25.—

Mogen we op Uw medewerking rekenen?
Hartelijk dank!

De administratie

De HEERE verblijdde ons met de geboorte van een tweede dochter

ELISABETH

J. H. Bosman

H. Bosman-van Rietschoten

Zoetermeer, 26 maart 1966

Karel Doormanlaan 127